

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

Katedra sociální práce

Aktuální oborové výzvy v českém prostředí

Oldřich Matoušek – Tatiana Matulayová

Východiska:

- Institucionalizace sociální práce v pozdně moderní době
- Profesionalizace sociální práce jako dynamický koncept (autentický profesionalismus)
- Politická sociální práce (občanský model sociální práce)

Výzva (pro účely prezentace)

- nedostatek v systému
- pojmenování úlohy – co je potřeba řešit
- pojmenování příležitosti pro obor

Různé výzvy:

- Společenské výzvy a jejich vliv na vývoj sociální práce
- Oborové výzvy

Společenské výzvy pro sociální práci:

- pandemie COVID-19 a její dopady
- energetická krize a inflace
- válka na Ukrajině a její dopady

Oborové výzvy v ČR - výzkumy

- výzkumy realizované Výzkumným ústavem práce a sociálních věcí, na zakázku MPSV; projekty podpořené TAČR, GAČR

- Projekt TL01000146 **Profesionalizace sociální práce v ČR** – zjišťování stavu profese (mezinárodní srovnání)

Profesionální moc:

Weiss-Gall & Welbourne (2008)

- **„vnitřní“ moc:**

schopnost sociálních pracovníků spolupracovat jako organizovaná skupina a mít vliv na chování sociálních pracovníků

- **„vnější“ moc:**

schopnost profese vykonávat vliv mimo samotnou profesi, ať už vůči jiným profesním skupinám nebo vůči subjektům, které rozhodují v mocenských politických strukturách a v byrokratických aparátech.

Srovnávací studie – 10 zemí: Weiss-Gall & Welbourne (2008)

- většina profesionálních atributů sociální práce jako oboru byla dosažena především díky „vnitřní“ moci profese
- existují významné mezinárodní rozdíly v dosahování těch aspektů profesionalizace, které vyžadují „vnější“ moc profese
- vnitřní síla není jediným faktorem nutným pro etablování oboru jako externě legitimizované profese; v řadě zemí sociální práce již dosáhla cílů vyžadujících interní spolupráci, a přesto dosud nedosáhla cílů spojených s externí validací a regulací.

„Tichá“ profese

- obor nemá dostatečný vliv na politická rozhodnutí
 - chybí reprezentativní zástupce sociálních pracovníků a jejich klientů
 - osobnosti oboru jsou jenom zřídka osloveni médii k vyjádření
-
- politická povaha praxe sociální práce
 - sociální práce jako činitel společenských změn

Veřejné uznání

- Jedním z indikátorů může být i existence zákonů, které upravují, kdo a za jakých podmínek může být sociálním pracovníkem.
- Příklady: Slovensko, Velká Británie

Profesní autonomie

- Klíčovým aspektem je právo pracovníků na rozhodování o pracovních postupech na základě svých odborných znalostí a hodnot. Jejich aplikace nesmí podléhat mimoprofesní regulaci, omezením, která jsou v rozporu s odbornými znalostmi a profesními hodnotami.
- výrazně limitována podmínkami zaměstnavatelů

Pracovní podmínky

- Pracovníci neziskových organizací mají často krátkodobé smlouvy vázané na konkrétní projekty.
- Pracovníci ve veřejné (sociální) správě nemají vždy dostatečnou oporu ve vlastním úřadu.

Kariéerní růst sociálních pracovníků

- Chybí systém kariéerního postupu vázaného na zvyšování kvalifikace.
- Zvyšování vzdělávání ve formě specializačního postgraduálního vzdělávání není systémově podpořeno.
Na rozdíl od zdravotnických povolání nebo pedagogických pracovníků není vytvořen systém postgraduálního vzdělávání.

Profesní organizace

Chybí zastřešující profesní organizace sociálních pracovníků, která by:

- byla silným partnerem pro politické strany a hnutí
- reprezentovala obor v médiích, realizovala kampaně
- vydávala politická stanoviska
- působila jako samosprávný regulátor
- chránila zájmy sociálních pracovníků

Prestiž profese

- Kvalifikovaní sociální pracovníci se často rekvalifikují na jinou profesi.
- V médiích jsou prezentovány spíše selhání sociálních pracovníků.
- V multidisciplinárních týmech mají sociální pracovníci na počátku nízkou prestiž.

Výzkum

- Chybí periodická analýza trhu práce, na základě které by byl formován obsah vzdělávání.
- Nedostatečná systémová a finanční podpora pro tuzemský výzkum v sociální práci.
- Nízká účast ve výzkumných mezinárodních projektech.

Pregraduální vzdělávání

- Chybí systémové rozlišení úrovně vzdělávání na vyšších odborných školách a vysokých školách (na úrovni bakaláře).
- Vertikální přestupnost (vyšší odborná škola – bakalářský program) je řešena jenom v režimu individuálních žádostí studentů.
- Nedostatečné financování studijních programů sociální práce na vysokých školách.

Zvyšování moci profese - strategie

- posilování partnerství mezi profesními spolky, asociacemi, ministerstvem práce a sociálních věcí – společný postup
- kampaň/mobilizace sociálních pracovníků a pracovníků – získání mandátu pro vyjednávání, získání podpory politiků
- vzdělávání v problematice tvorby veřejných politik, vyjednávání, advokacie...
- propagace příkladů dobré praxe

Literatura:

MATOUŠEK, O. - MATULAYOVÁ, T. - NAVRÁTIL, P. - PAZLAROVÁ, H. (Eds.). *Profesní způsobilost a vzdělávání v sociální práci*. Praha: Karolinum, 2021.

MATULAYOVÁ, T. - NAVRÁTIL, P - MATOUŠEK, O. - PAZLAROVÁ, H. *Stav profesionalizace sociální práce ve vybraných evropských zemích*. In Fórum sociální práce, 2021, č. 2 ISSN 2336-6664 - <https://forumsocialniprace.ff.cuni.cz/magazin/2021-2/>

WEISS-GALL, I., P. WELBOURNE. 2008. The Professionalization of Social Work: A Cross-National Exploration. *International Journal of Social Welfare*, 17 (4), 281–290.